

Warszawa, 9 marca 2017 r.

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Adam Bodnar

RZECZPOSPOLITA POLSKA

Rzecznik Praw Dziecka

Marek Michalak

III.7064.121.2016.AN

**Pani
Elżbieta Rafalska
Minister Rodziny, Pracy
i Polityki Społecznej**

Pragniemy ponownie zwrócić uwagę Pani Minister na nierozwiązany i znaczący problem aktywizacji zawodowej dłużników alimentacyjnych. Regulacje zawarte w art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2016 r., poz. 169, z późn. zm.), które dotyczą aktywizacji zawodowej dłużników alimentacyjnych, stanowią, że w przypadku, gdy dłużnik alimentacyjny nie może wywiązać się ze swoich zobowiązań z powodu braku zatrudnienia, organ właściwy dłużnika:

1) zobowiązuje dłużnika alimentacyjnego do zarejestrowania się jako bezrobotny albo jako poszukujący pracy w przypadku braku możliwości zarejestrowania się jako bezrobotny;

2) informuje właściwy powiatowy urząd pracy o potrzebie aktywizacji zawodowej dłużnika alimentacyjnego.

Dodać należy, że zgodnie ze znowelizowanymi przepisami ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów od dnia 18 września 2015 r. organ właściwy dłużnika nie informuje właściwego powiatowego urzędu pracy o potrzebie aktywizacji zawodowej dłużnika alimentacyjnego, jeśli w sprawie danego dłużnika organ na

26 lat Konwencji
o Prawach Dziecka

podstawie wywiadu alimentacyjnego lub oświadczenia majątkowego ustali, że sytuacja dłużnika nie uległa zmianie. Tym samym uproszczono i ograniczono działania podejmowane przez organ wobec dłużników alimentacyjnych - w przypadku, gdy sytuacja dłużnika nie uległa zmianie.

Z informacji o realizacji ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów w 2015 r. opublikowanej na stronie internetowej kierowanego przez Panią Ministerstwa, wynika, że w 2015 r. najczęściej działań podjętych wobec dłużników alimentacyjnych przez gminy dotyczyło przekazania komornikowi sądowemu informacji mających wpływ na egzekucję zasądzonych świadczeń alimentacyjnych, pochodzących z wywiadu alimentacyjnego oraz oświadczenia majątkowego (14,81% ogółu działań wobec dłużników), wszczęcia postępowania dotyczącego uznania dłużnika za uchylającego się od zobowiązań alimentacyjnych (11,89% działań) oraz złożenie do prokuratury wniosku o ściganie przestępstwa uporczywego uchylania się od alimentacji określonego w art. 209 § 1 Kodeksu karnego (9,70% działań). Natomiast **poinformowanie powiatowego urzędu pracy o potrzebie aktywizacji zawodowej dłużnika stanowiło tylko 6,85% działań podejmowanych wobec dłużników**. Z powyższej informacji wynika także, że do wzrostu egzekucji w największym stopniu przyczyniło się wystąpienie z powództwem o ustalenie alimentów od innych osób (34% skuteczności działań), natomiast **zobowiązanie dłużnika alimentacyjnego do zarejestrowania się w urzędzie pracy jako osoby bezrobotnej albo poszukującej pracy stanowiło tylko 8,10% skuteczności działań a poinformowanie powiatowego urzędu pracy o potrzebie aktywizacji zawodowej dłużnika alimentacyjnego tylko 8,27%**. (Tabela 1. Liczba i struktura działań podejmowanych przez gminy wobec dłużników alimentacyjnych w 2015 r.).

Zaprezentowane dane wskazują, że działania podejmowane w oparciu o przepisy art. 5 ust. 2 ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, których celem jest aktywizacja zawodowa dłużnika alimentacyjnego, są niewystarczające i nieskuteczne. Sytuacja taka może spowodowana być wieloma czynnikami. Przykładowo mogą to być: mała obsada kadrową w stosunku do liczby spraw załatwianych przez właściwe organy, niewłaściwa organizacja pracy w tym zakresie, małe zaangażowanie pracowników w ustalaniu okoliczności (w tym pozyskiwanie informacji o sytuacji zawodowej dłużnika) mających wpływ na skuteczność prowadzonej egzekucji (do takich działań pracowników ośrodków zobowiązuje art. 5 ust. 1 ustawy). Wynikać to może z faktu, że dłużnik alimentacyjny nie ma obowiązku informowania ośrodka pomocy społecznej o wszelkich zmianach swojej sytuacji zawodowej.

Wydaje się, że poprawa sytuacji w zakresie aktywizacji zawodowej dłużnika wymaga zdiagnozowanie przyczyn istniejącego stanu rzeczy i zintensyfikowania działań na rzecz skuteczniejszej realizacji zapisów przepisów art. 5 ust. 1 – 2 ustawy o pomocy uprawnionym do alimentów.

Podkreślić należy, że podejmowanie stosownych działań w sytuacji, gdy dłużnik alimentacyjny nie może wywiązać się ze swoich zobowiązań z powodu braku zatrudnienia wymaga ścisłej współpracy pomiędzy organem właściwym dłużnika, jakim jest ośrodek pomocy społecznej a urzędem pracy. Wymiana informacji między ośrodkiem pomocy społecznej a urzędem pracy jest uregulowana prawnie w art. 33 ust. 6 i nast. ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz.U. z 2016 r., poz. 645, z późn. zm.) Informacje o bezrobotnych i poszukujących pracy na podstawie art. 33 ust. 7 ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy są przez powiatowy urząd pracy udostępniane m. in. jednostkom organizacyjnym pomocy społecznej oraz jednostkom obsługującym świadczenia rodzinne. Przepis ten stanowi jedynie podstawę do udostępniania informacji określonym podmiotom. Urząd pracy nie ma zatem obowiązku przekazania ośrodkowi pomocy społecznej niezwłocznie po zmianie okoliczności dotyczących dłużnika (np. po wyrejestrowaniu się dłużnika) informacji o zmianie statusu dłużnika jako osoby bezrobotnej. Informacja taka umożliwiłaby podjęcie przez ośrodek pomocy społecznej dalszych konkretnych działań wobec dłużnika tj. wszczęcie postępowania dotyczącego uznania dłużnika alimentacyjnego za uchylającego się od zobowiązań alimentacyjnych. Aktualnie wszczęcie postępowania dotyczącego uznania dłużnika alimentacyjnego za uchylającego się od zobowiązań alimentacyjnych podejmowane jest w przypadku, gdy dłużnik: 1) uniemożliwia przeprowadzenie wywiadu alimentacyjnego, 2) odmawia złożenia oświadczenia o dochodach, 3) odmawia zarejestrowania się jako bezrobotny lub poszukujący pracy, 4) odmawia bez uzasadnionej przyczyny podjęcia pracy. Organ właściwy dłużnika ma zatem obowiązek – mający na celu aktywizację zawodową dłużnika – zobowiązać dłużnika do zarejestrowania się w urzędzie pracy, natomiast nie otrzymuje następnie żadnej informacji w przypadku, gdy dłużnik bez znalezienia pracy, w sposób bezpodstawny, wyrejestruje się z urzędu.

Mając na względzie powyższe, oraz nawiązując do poprzednich naszych wystąpień (z dn. 23.05.2016 r., 3.08.2016 r. i 23.01.2016 r.), zwracamy się do Pani Minister z prośbą o dokonanie analizy problematyki podniesionej w niniejszym piśmie i rozważenie podjęcia stosownych działań, w szczególności w zakresie wprowadzenia obowiązku przekazywania przez urząd pracy ośrodkowi pomocy społecznej informacji o zmianie statusu dłużnika jako osoby bezrobotnej.

(-) [Adam Bodnar]